

**TMS 17 KAPSAMINDA FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİNİN
RAPORLANMASI**

REPORTING FINANCIAL LEASING TRANSACTIONS WITHIN IAS 17

Kudbeddin ŞEKER¹

İbrahim ÇEMBERLİTAŞ²

Özet

Ticari hayatın uluslararası boyuta varmasının doğal bir sonucu olarak Uluslararası Muhasebe Standartları (UMS) ortaya çıkmıştır. Ülkelerin ticari faaliyetlerinin muhasebeleştirilmesi açısından ortak bir dil olan uluslararası muhasebe standartları her ülkede olduğu gibi ülkemizde kendi dilimize çevrilerek bu anlamda Türkiye Muhasebe Standartları (TMS) muhasebe bilimimize kazandırılmıştır. İşletmeler tarafından faaliyetlerin muhasebeleştirilmesinde ayrı ayrı belirlenmiş ortak muhasebe standartları kullanılmaktadır. Böylece benzer işlemler için kullanılacak özgün muhasebe standartları geliştirilmiştir. Finansal kiralama, işletmelerin kuruluş veya büyüme dönemine geçtiklerinde, yatırımlarını gerçekleştirmek için ihtiyaç duydukları orta vadeli finansman yöntemlerinden birisidir. Yatırımların gerçekleşmesinde banka kredileri ve özkaynakların kullanılmasına alternatif bir finansal yöntemdir.

Çalışmada TMS 17 Finansal Kiralama Standardının, faaliyetlerin ve finansal kiralamanın muhasebeleştirilmesi anlamında kullanılacak politikalara yer verilmiştir. Bu politikaların hem kiraya veren hem de kiracı açısından uygulanmasına yönelik örnekler verilip çalışma tamamlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Uluslararası muhasebe standartları, finansal kiralama, faaliyet kiralaması

Abstract

International Accounting Standards (IAS) have emerged as a natural consequence of the international dimension of commercial life. International accounting standards, a common language for the accounting of countries' commercial activities as well as in every country it is translated to our own language as Turkey Accounting Standards (TAS) has been brought to our accounting science. common accounting standards which separately determined by the enterprises are used in accounting for activities. Thus, original accounting standards have been developed for similar transactions. Financial leasing is one of the medium term financing

¹ Doktora Öğr., İnönü Üniversitesi, kudbeddinseker@gmail.com

² Arş. Gör. Dicle Üniversitesi İİBF İşletme Bölümü ibrahimcemberlitas@hotmail.com

TMS 17 Kapsamında Finansal Kiralama İşlemlerinin Raporlanması

methods that businesses need to realize their investments when they enter the establishment or growth period. It is an alternative financial method for the use of bank credits and equity in the realization of investments.

In the study, the policies has been expressed which used in accounting of operating and financial lease of TAS 17 Financial Leasing Standard. The study was completed by giving examples of the implementation of these policies in terms of both leaseholder and tenant.

Key Words: International Accounting Standarts, leasing, operating lease

Giriş

İşletmeler dönemsel olarak yatırımlarını orta vadeli finansman yöntemi ile gerçekleştirmek isterler. Bu yatırımlar genelde işletmelerin kuruluş veya büyüme dönemlerine geçiş aşamalarında olmaktadır. Yatırımların gerçekleşmesinde banka kredileri ve özkaynakların kullanılmasına alternatif bir finansal yöntemdir. Finansal kiralama, özellikle KOBİ'lere yönelik alternatif bir finansman ve yatırım yöntemlerinden birisidir.

Finansal kiralama finans alanında yatırım mallarının finansman aracılığını yapması yönüyle de katma değer meydana getiren başlıca yatırım yöntemidir. Bu anlamda yatırım mallarının finansmanına teşvik edilmesi finansal kiralamaya yapılacak olan teşviklerle doğru orantılıdır. Zira finansal kiralama ekonomiye yeni bir boyut getirmesi yönüyle de üretimin ve dolayısıyla istihdamın artmasına katkıda bulunmaktadır. Tüm bunların bir sonucu olarak da teknolojinin yenilenmesine aracılık etmesiyle de refah seviyesinin artmasında da rol oynamaktadır. (DPT, 2007:111)

Türkiye Muhasebe Standartlarının (TMS) 17. Standardında düzenlenen “Kiralama İşlemleri” standardı ilk olarak 24 Şubat 2006 tarih ve 26090 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır. Devam eden yıllarda farklı değişiklik ve düzeltmelerle Resmi Gazete’de yeniden düzenlenmiştir. Standartta “Kiralama İşlemleri”nin kapsamı, standartta geçen tanımlar, kiralama işlemlerinin sınıflandırılması ve ilk muhasebeleştirilmeye ilişkin açıklamalara yer verilmiştir.

İlgili standartta kiralama işlemlerinin muhasebeleştirilmesine yönelik açıklamalar bulunmasına rağmen uygulamada bazı farklılıklarla karşılaşılmaktaydı. Fakat söz konusu düzeltmeler ve güncellemelerden sonra farklılıklar ortadan kaldırılmış ve muhasebeleştirme anlamında uygulamada bütünlük sağlanmıştır.

1. Finansal Kiralama

İşletme bilançolarının aktif kalemlerinin en önemlilerinden biri de duran varlıklarla ilgili bulunan finansal kiralama hesabıdır. Üretim yapmak üzere makine yada ekipman ihtiyacı olan kişi veya işletmelerin bu ihtiyaçları karşılamak üzere her zaman nakitleri olmayabilir. Bu durumda kişi

veya işletmeler makine yada ekipmanlarını bir finansal kiralama şirketi aracılığıyla temin etmektedirler.

1.1. Finansal Kiralama Kavramı

Literatürde “leasing” diye de bilinen finansal kiralama kavramına ilişkin genel kabul görmüş tanım Avrupa Leasing Birliği tarafından yapılmıştır. Söz konusu tanımda; “Finansal kiralama belirli bir süre içinde kiralayan (lessor) ve kiracı (lessee) arasında imzalanan ve üreticiden kiracı tarafından seçilip, kiralayan tarafından satın alınan bir malın, mülkiyetini kiralayanda, kullanımını ise kiracı da bırakan bir sözleşme olup, malın kullanımı belirli bir kira ödemesi karşılığında kiracıya bırakılmaktadır.” (Ceylan,1995: 55).

TMS 17’ye göre finansal kiralama “*bir varlığın mülkiyetine sahip olmaktan kaynaklanan her türlü risk ve yararların kiracıya devredildiği sözleşmedir*”. VUK’ un mükerrer 290. Maddesinde, finansal kiralama “*kira süresi sonunda mülkiyet hakkının kiracıya devredilip devredilmediğine bakılmaksızın, bir iktisadi kıymetin mülkiyetine sahip olmaktan kaynaklanan riskler ile yararların tamamının veya tamamına yakınının belli bir dönemde bedel karşılığı kiracıya bırakılması sonucunu doğuran kiralamalardır.*” (VUK, 2003) şeklinde tanımlanmıştır.

3226 sayılı FKK’ nun 4. maddesinde ise finansal kiralama sözleşmesinin tanımı “Finansal kiralama sözleşmesi kiralayanın, kiracının talebi ve seçimi üzerine üçüncü bir kişiden satın aldığı veya başka suretle temin ettiği bir malın zilyetliğini, her türlü faydayı sağlamak üzere ve belli bir süre feshedilmemek şartıyla kira bedeli karşılığında kiracıya bırakmasını öngören bir sözleşmedir” şeklinde yapılmıştır. (Köksal & Beller, 2013:150)

1.2. Finansal Kiralama Tarafları

Bir finansal kiralama işleminde taraflar finansal kiralama şirketi (kiralayan), satıcı (imalatçı) ve kiracıdan oluşmaktadır.

Finansal Kiralama Şirketi: Kiracının belirlediği varlığı, o varlığı üreten fabrika yada işletmeden satın alıp kiracıya kiralayan işletmedir. Kiralama işlemi bir finansal kiralama sözleşmesi çerçevesinde yapılır. Finansal kiralama uygulamalarına bakıldığında finansal kiralama şirketi kiralama konusu varlığı portföyünde bulundurmayıp kiracının talebi üzerine satıcısından alarak kiracıya devretmektedir. Söz konusu devirde ilgili varlığın kullanım hakkı ve bu haktan doğacak fayda da kiracıya devredilmiş olur.

Satıcı: Finansal kiralama sözleşmesinde kiracı tarafından satın alınmak istenen malın satın alındığı taraftır. Bu taraf kişi yada işletme olabileceği gibi söz konusu varlığın üretimini yapan üretici yada yalnızca satım işlemini yapan satıcı da olabilmektedir.

TMS 17 Kapsamında Finansal Kiralama İşlemlerinin Raporlanması

Kiracı: Finansal kiralama sözleşmesine göre finansal kiralama şirketinden malı kiralayan kişi ya da kuruluşlara kiracı denir. Hukuki işlem yapabilen bütün gerçek ve tüzel kişiler kiracı olabilir. Ancak uygulamada şahıs şirketler, ortaklar ve serbest meslek sahipleri kiracı olabilmektedir. (Köksal & Beller, 2013:151)

1.3. Finansal Kiralama İşlemlerinin TMS 17 Kiralama Standardı Açısından İncelenmesi

1.3.1. Standardın Amacı Ve Kapsamı

TMS 17'nin amacı; gerçekleştirilen kiralama işlemleri ile ilgili olarak kiracı ve kiraya veren tarafından uygulanması gereken muhasebe politikalarını ve bunlara bağlı olarak yapılacak açıklamaları belirlemektir. (KGK, 2014:2)

Maden, petrol, doğalgaz vb. yeniden yaratılmayan doğal kaynakların araştırılması ve kullanımına ait kiralama işlemleri ve sinema filmleri, oyunlar, el yazıları patentler gibi hak ve ürünlerin lisans anlaşmaları dışında kalan tüm kiralama işlemleri standardın kapsamındadır. Diğer taraftan kiracıları tarafından yatırım amaçlı olarak elde tutulan gayrimenkuller, kiraya verenlerin faaliyet kiralaması çerçevesinde kiraya verdikleri yatırım amaçlı gayrimenkulleri, kiracıları tarafından finansal kiralama çerçevesinde elde tutulan canlı varlıklar ve kiraya verenleri tarafından faaliyet kiralaması çerçevesinde kiraya verilen canlı varlıkların ölçülmesinde de bu standart uygulanmaz. Son olarak bu standart, sözleşme taraflarından birinin diğerine sözleşme konusu varlığın kullanım hakkını aktarmadığı hizmet sözleşmelerine de uygulanmaz. (KGK, 2014:2)

Finansal kiralama konusu malların yeni veya kullanılmış olması mümkündür. Sadece bu malların yurtdışından ithali halinde eski, kullanılmış, düşük kaliteli mallar için Hazine Müsteşarlığının ön izni gerekir.

Türkiye'de finansal kiralamaya konu olan mallar: (Şit & Şit, 2013;40)

- Kara ulaşım taşıtları
- Hava ulaşım taşıtları
- Deniz ulaşım taşıtları
- İnşaat ve iş makineleri
- Üretim makineleri
- Paketleme makineleri
- Ses ve görüntü ekipmanları
- Metal işleme makineleri
- Tıbbi cihazlar
- Laboratuvar donanımları
- Elektronik ve optik cihazlar
- Basın, yayın donanımları
- Tekstil makineleri
- Turizm ekipmanları
- Büro ekipmanları
- Gayrimenkuller

1.3.2. Kiralama İşlemlerinin Sınıflandırılması

Kiralama İşlemleri Standardında işlemlerin finansal değeri dikkate alınarak sınıflandırılmasına karar verilir. Finansal değerlerin dışında diğer bir husus da varlığın mülkiyetine dair riskler göz önüne alınır. Zira kiralama işlemlerine konu varlığın yarar ya da riskinin kiracı veya kiraya verende bulunma derecesine göre işlemler faaliyet kiralaması veya finansal kiralama olarak ikiye ayrılmaktadır.

Bu standartta yer alan kiralama işlemleri; kiralanan varlığın mülkiyetine ilişkin risk ve yararların kiraya verende ya da kiracıda bulunma derecesine göre sınıflandırılır. Bir varlığın mülkiyetine sahip olmaktan kaynaklanan risk ve yararların tamamının devredildiği kiralamalar, finansal kiralama olarak sınıflandırılırlar. Bunun dışındaki kiralamalar ise faaliyet kiralaması olarak sınıflandırılırlar. Söz konusu riskler atıl kapasiteden ve ya teknolojik eskimelerden kaynaklanan zarar olasılıklarını ve değişen koşullar nedeniyle getirilerde meydana gelecek olası değişiklikleri kapsarken; yararlar ise varlığın yararlı ömrü boyunca karlı işletilmesi ve değerinde artış meydana gelmesi sonucunda gelir elde edilmesinin beklenmesi ya da kalıntı değerinin nakde çevrilmesinin beklenmesi şeklinde olabilmektedir. (KGK, 2014:4)

Aşağıda yer alan bu kriterlerin tek başlarına ya da birlikte oldukları kiralama işlemleri finansal kiralama olarak kabul edilmektedir. (KGK, 2014:5)

- a) Kiralama sözleşmesinde, kiralanan varlığın mülkiyetinin kiralama süresi sonunda veya daha önce kiracıya geçeceğinin öngörülmesi
- b) Kiracıya, kiralanan varlığı buna ilişkin opsiyonun kullanım tarihinde oluşması beklenen gerçeğe uygun değerinden çok daha düşük bir bedelle satın alma opsiyonu verilmesi nedeniyle, kiralama sözleşmesinin başlangıcı itibariyle kiracı tarafından bu opsiyonun kullanılacağı beklenmesi
- c) Mülkiyet kiracıya geçmeyecek dahi olsa, kira süresinin kiralanan varlığın ekonomik ömrünün büyük bir bölümünü kapsamaması
- d) Kiralama sözleşmesinin başlangıcı itibariyle, asgari kira ödemelerinin bugünkü değerlerinin, en az, kiralanan varlığın gerçeğe uygun değerine eşit olması ve
- e) Kiralanan varlığın, üzerinde büyük değişiklikler yapılmadığı sürece, sadece kiracı tarafından kullanılacak özel bir yapıda olması.

Aşağıda yer alan kriterlerin birlikte veya tek başlarına var oldukları durumlar, yine ilgili kiralama işleminin finansal kiralama olarak nitelendirilmesi sonucunu doğurur: (KGK, 2014:5)

- Kiracının kiralama işlemini feshedebilmesi durumunda, kiraya verenin fesih işleminden kaynaklanan zararlarının kiracı tarafından karşılanması

TMS 17 Kapsamında Finansal Kiralama İşlemlerinin Raporlanması

- Kalıntı değerın gerçeğe uygun değerindeki değışmelerden kaynaklanan kazanç ya da kayıpların kiracıya ait olması (örneğin kiralama süresi sonundaki satış gelirlerinin tamamına eşit bir kira indirimi şeklinde) ve

- Kiracının, piyasa fiyatının çok daha altında bir bedelle bir dönem daha kiralamayı sürdürme hakkının bulunması.

1.4. Finansal Kiralamanın Tarihsel Gelişimi

Gelişmiş ekonomilerde doğrudan satın alma alternatifi olarak kullanılmaya başlanmasına rağmen Leasing'in ortaya çıkışı çok eski tarihlere dayanmaktadır. Finansal kiralama ilk olarak beş bin yıl önce Sümerler tarafından kullanılmıştır.

Modern finansal kiralama Amerika Birleşik Devletlerinde 1950' li yılların başında, toprak ve ev kiralama, endüstriyel ekipmanlar ve demiryolu ekipmanlarının kiralanması ile başlamış ve tüm dünya genelinde yayılmıştır. 1960'lı yılların ortasında finansal kiralama birçok Batı Avrupa ülkelerinde ve Japonya' da kullanılmaya başlanmıştır. 1970'ler de tüm dünyada gelişen ekonomilerde artık finansal kiralama kullanılmaktadır. 1980'li yıllara kadar gelişen ekonomilerde finansal kiralama kullanılmadı. Bu dönemden sonara finansal kiralama uluslararası boyutta oldukça önemli gelişme kaydetti. Uluslararası Finansman Kurumu (IFC) , Brezilya, Türkiye, Kore Tayland ve Endonezya gibi ülkelerde finansal kiralamanın gelişmesinde önemli bir rol oynamıştır. (Karabulut, 1995:2)

Japonya'da ilk kiralama firması, 1963 yılında kurulmuş ve Japon finansal kiralama firmalarının uluslararası faaliyetleri 1980'li yıllarda başlamıştır. Dünya'da 1970'li yıllarda finansal kiralama pazarı oldukça büyümüştür. Avrupa ve Japonya'da kiralama hacmi 1970-1979 yılları arasında %800 artmıştır. Finansal kiralama firmaları, 1980'li yıllarda önemli bir tecrübe birikimine ulaşmıştır. Günümüzde fon kaynağı sağlama açısından, kiralama firmaları, gelişmiş ülkelerde önemli bir yere sahiptir. (Ceylan & Korkmaz, 2014:93)

1.5. Finansal Kiralama Avantajları

1.5.1. Kiracı Tarafından Avantajları

Finansal kiralamanın kiracı açısından avantajları aşağıda sıralanmıştır.

- Yatırımcılar için asıl önemli olan ekipmandan elde edilecek gelir olduğundan, finansman kaynaklarını kullanıp ekipmanı almak yerine finansal kiralama ile ekipmanı satın almak daha avantajlıdır.

- Finansal kiralama sözleşmesi ile şartlar sözleşmenin yapıldığı tarihte belirlendiğinden, firmalar finansal kiralama ile piyasada oluşacak olumsuz durumlardan etkilenmeyeceklerdir.

- Finansal kiralama sözleşmesinde finansal kiralamaya konu olan malın maliyeti finansal kiralama süreci sonunda amorti olduğundan, kiralama sonunda malın mülkiyetine sembolik bir bedel ile sahip olunabilir.

- Finansal kiralama işlemi kısa sürede sonuçlanır, işlemleri azdır. Şekil şartları ve ödeme koşulları iki taraf arasında belirlenir.

- Finansal kiralamanın vergisel avantajları vardır. Kira gelirlerinin kurumlar ve gelir vergisinde gider olarak gösterilmesi ve finansal kiralama sözleşmelerinin damga vergisi ve harçlardan muaf olması buna örnek gösterilebilir.

- Kısa sürede iptal edilebilecek sözleşmelerle, teknolojinin gerisinde kalınan varlık kiralamaları iptal edilebilir.

- Finansal kiralama yoluyla firmalar uzun vadeli kaynak ihtiyaçlarını sağlarlar. Dönen varlıklar öz kaynaklar ile karşılanır. Bundan dolayı aktif devir hızının artması sonucu kârlılık oranı artar.

- Finansal kiralama ile enflasyonun olumsuz etkilerinden korunur. Finansal kiralama sözleşmesi ile vade, süre ve ödenecek kiralama miktarları önceden belirlendiği için firma enflasyondan kaynaklı faiz artışlarına karşı korunmuş olur.

- Finansal kiralamaya konu olan malın mülkiyeti kiraya verenin mülkiyetinde olduğundan yatırımcının iflası durumunda finansal kiralamaya konu olan mal haciz edilemez. Böylece yatırımcı firma iflas etse bile faaliyetlerine devam eder. (Kurtaran & Günay, 2013:389) (Usta, 2008:212)

1.5.2. Kiralayan Tarafından Avantajları

Finansal kiralamanın kiralayan açısından avantajları aşağıda sıralanmıştır.

- Finansal kiralama sonucunda finansal kiralamaya konu varlığın kirası alınmadığı zaman, malın mülkiyeti kiralayan firmaya ait olduğu için, kiralayan şirket malı geri alabilir.

- Finansal kiralama firması teşviklerden yararlanabilir. Finansal kiralama sözleşmeleri her türlü damga vergisi, resim ve harçtan muaftır.

- Finansal kiralama firması sözleşmede aksi hüküm belirtilmediyse, finansal kiralamaya konu olan varlığı başka yatırımcılara kiralayarak yeniden kazanç sağlayabilir.

- Kiracının iflası durumunda, kiralayan finansal kiralamaya konu olan varlığın sahibi olduğundan finansal açıdan bir kaybı olmaktadır. (Toroslu, 1999:20) (Usta, 2008:214)

TMS 17 Kapsamında Finansal Kiralama İşlemlerinin Raporlanması

1.5.3. Ülke Ekonomisine Avantajları

Finansal kiralamanın ülke ekonomisine yararları aşağıda belirtilmiştir:

- Finansman maliyetlerinin düşmesini ve yatırımların artmasını sağlar.
- İşsizliğin azalmasını sağlar.
- Kaynakların rasyonel kullanımını sağlar.
- Yabancı sermayeden yararlanılmasını sağlar.
- Yeni teknolojilerin ithalini sağlar.
- Rekabetin gelişmesini sağlar (Usta, 2008:217)

1.6. Finansal Kiralama Dezavantajları

Finansal kiralamanın dezavantajları aşağıda sıralanmıştır.

- Firmalar finansal kiralama ile ilgili yapmış oldukları işlemleri bilanço aktiflerinde kayıt edemediklerinden amortisman ayıramazlar.
- Yapılan finansal kiralama sözleşmesinde, kiralama sonunda malın geri verilmesi yer almıyorsa malın hurda değerinden yararlanılamaz.
- Kiracı finansal kiralamaya konu varlık üzerinde bir değişiklik yapmak istediğinde kiralayanın iznini alması gerekir (Yalçınar & Vd., 2008:85) (Süer, 2007:88)
- Firma varlıklarının büyük bir kısmını finansal kiralama yöntemi ile sağlamışsa, başvuracağı kredi taleplerinde yeteri kadar teminat gösteremez.
- Finansal kiralama ile yapılan işlemler bilançoda gösterilmediğinden firma aktifleri denetim dışı kalır ve bu da firmanın verimliliğini azaltır (Kurtaran & Günay, 2013:389)
- Finansal kiralama, bütçe ve öz kaynak sınırlaması olmadığından bu yola çok sık başvurulması durumunda firmalar geri ödeme sorunu ile karşı karşıya kalırlar.
- Enflasyonun olduğu durumlarda, dövizle yurt dışında yapılan finansal kiralamalarda, kur riskinin kiracı üzerinde kalmasından dolayı maliyet artışına yol açar.
- Kredi limitleri dolan firmalar tarafından finansal kiralama tercih edildiği zaman, riski artan kiralama şirketleri, maliyetlerini artırmaktadır. (Muhasebe Dersleri, 2018)

1.7. Finansal Kiralama İşlemler Muhasebeleştirme Esasları

Standartta finansal kiralama işlemlerinin muhasebeleştirilmesi, kiracı açısından ve kiraya veren açısından olmak üzere ikili bir ayrıma tabi tutulmuştur. Daha sonra kendi içinde finansal kiralama ve faaliyet kiralaması açısından olmak üzere tekrardan bir ayrıma tabi tutularak muhasebeleştirme işlemleri açıklanmıştır. (Gönen & Akça, 2014)

1.7.1. Kiralama İşleminin Kiracı Tarafından Muhasebeleştirilmesi ve Finansal Tablolarında Gösterilmesi

Kiracılar, finansal kiralama işlemlerini kiralama sözleşmesinin başı itibarıyla gerçeğe uygun değer veya asgari kira ödemelerinin bugünkü değerinden düşük olanını baz alarak varlık ve borç olarak muhasebeleştirir ve bilançolarında buna uygun olarak gösterirler. Asgari kira ödemelerinin bugünkü değeri hesaplanırken kullanılması gereken iskonto oranı; tespit edilebiliyorsa kiralama işleminde zımnen kabul edilen faiz oranı, eğer tespit edilemiyorsa kiracının ek borçlanma faiz oranını kullanır. Her türlü başlangıç doğrudan maliyetleri de varlık olarak muhasebeleştirilen tutara ilave edilmelidir (KGK, 2014:6)

Kiracı işletmenin ekonomik kaynak ve yükümlülüklerinin az gösterilmesi durumunda kiralama işlemlerinin kiracının finansal oranlarında bozulma olabileceği için kiralama işlemleri finansal tablolarda gösterilmeyebilir. Bu bozulmayı önlemek için kiralama işlemlerinin kiracının bilançosunda hem varlık hem de gelecek dönemlere ait kira ödemelerinin ödenme yükümlülüğü olarak yansıtılması gerekir. Hesaplanacak tutarlar kiracının kiraladığı varlığa ait olarak yaptığı ve aktifleştirmesi gereken başlangıç doğrudan maliyetleri dahil edilmemek şartıyla kiracının bilançosunun varlık ve borç kısmına eşit tutarda kaydedilir. (KGK, 2014:6)

1.7.2. Kiralama İşleminin Kiraya Veren Tarafından Muhasebeleştirilmesi ve Finansal Tablolarında Gösterilmesi

Kiraya verenler, finansal kiralamaya konu edilmiş varlıkları bilançolarına yansıtırlar ve net kiralama yatırımı tutarına eşit tutarda bir alacak olarak gösterirler (KGK, 2014:8). Bir işlemin finansal kiralama işlemi olabilmesi için bir varlığa hukuken sahip olmanın yanında tüm risk ve yararların da kiraya veren tarafından devredilmesi gerektiği daha önce ifade edilmişti. Kiraya verenin alacaklı olduğu kira ödemeleri, yatırım ve diğer hizmetlerini karşılamak ve fayda sağlamak amacıyla, yatırdığı anaparanın geri alınması ve finansman geliri olmak üzere iki şekilde dikkate alınmaktadır (KGK, 2014:8).

Kiraya verenler tarafından üstlenilen başlangıç doğrudan maliyetlerinin kapsamında komisyonlar, hukuki masraflar ve dahili maliyetler yer alır. Ancak satış ve pazarlama işlemleri gibi

TMS 17 Kapsamında Finansal Kiralama İşlemlerinin Raporlanması

işlemlerden kaynaklanan genel giderleri içermez. Kiraya verenlerin üretici ya da satıcı olmadığı finansal kiralalarda başlangıç doğrudan maliyetleri, finansal kiralama işlemlerinden elde edilen gelirlerin başlangıç hesaplamalarına eklenir ve kiralama süresince gelir kaydedilecek tutarlardan düşülür. Faiz oranı ise, finansal kiralama gelirine doğrudan dahil edilecek şekilde hesaplanır. Üretici ya da satıcı konumundaki kiraya verenler tarafından katlanılan maliyetler ise başlangıç doğrudan maliyetlerinin kapsamına alınmaz. Bu yüzden katlanılan maliyetler kiralamaya ait net yatırım tutarının tespit edilmesinde dikkate alınmaz, kiralama işleminin başlangıcında oluşacak satış kazancının muhasebeleştirilmesi sırasında gider olarak dikkate alınır (KGK, 2014:8).

1.8. Finansal Kiralama İşlemlerinin Vergi Yasaları Açısından Değerlendirilmesi

Finansal kiralama ile ilgili hüküm VUK'a, 24.04.2003 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan 4842 sayılı Kanun'un 25. maddesiyle getirilmiştir. VUK'a "Finansal Kiralama İşlemlerinde Değerleme" başlığıyla mükerrer 290. madde eklenmiş ve yapılan yasal düzenleme ile finansal kiralama işlemlerinin hukuki mahiyeti veya şekli yerine, özün önceliği ilkesi benimsenmiştir. (ResmiGazete, 2003)

1.8.1. Vergi Usul Kanununa Göre Finansal Kiralama İşlemleri

VUK Mükerrer 290. Maddeye göre bir işlemin finansal kiralama olabilmesi için aşağıda sıralanan kriterlere sahip olması gerekir.

- İktisadi kıymetin mülkiyetinin kira süresi sonunda kiracıya devredilmesi
- Kiracıya kira süresi sonunda iktisadi kıymeti rayiç bedelinden düşük, bir bedelle satın alma hakkı tanınması
- Kiralama süresinin iktisadi kıymetin ekonomik ömrünün % 80'inden daha büyük bir bölümünü kapsamaması
- Sözleşmeye göre yapılacak kira ödemelerinin bugünkü değerlerinin toplamının iktisadi kıymetin rayiç bedelinin % 90'ından daha büyük bir değeri oluşturması gerekir.

Bir kiralama işlemi Finansal Kiralama Kanunu kapsamına göre finansal kiralama olarak kabul edilmiyorsa 4842 sayılı kanunun hükümlerine de uygun değilse yapılan kiralama işlemi vergi uygulamaları açısından da finansal kiralama olarak kabul edilmez. Ancak 4842 sayılı kanunun hükümleri gereğince yapılan işlem finansal kiralama şartlarını sağlıyorsa vergi uygulamaları açısından finansal kiralama olarak kabul (ResmiGazete, 2003)

1.8.2. Kiralayana İlişkin Hükümler

Kiracı tarafından yapılacak kira ödemelerinin toplam tutarı kiralama süresi boyunca anapara artı faiz olarak aktife alınır ve aktifleştirilen alacak tutarı ile kira ödemelerinin bugünkü değeri arasındaki fark gelecek dönemlere faiz geliri olarak pasifleştirilerek kayıtlara alınır.

Kiralama konusu iktisadi kıymet de iktisadi kıymetin net bilanço aktif değerinden kira ödemelerinin bugünkü değerinin düşülmesi sonucu bulunan tutar ile değerlendirilir. Bulunan tutar sıfır veya negatif ise iktisadi kıymet iz bedeliyle değerlendirilir aradaki fark da gelir olarak kaydedilir. Bulunan tutar pozitif olursa, finansal kiralama şirketi tarafından amortismanına tabi tutulur.

Finansal kiralamaya konu iktisadi kıymetin üretimi ya da alım satımı kiralayana tarafından yapılıyorsa, iktisadi kıymetin net bilanço aktif değeri olarak rayiç bedel dikkate alınır. Rayiç bedel ile maliyet bedeli arasındaki fark normal satış işleminden elde edilen kar ya da zarar olarak işleme tabi tutulur. (ResmîGazete, VUK Seri No:319, 2003)

1.8.3. Kiracıya İlişkin Hükümler

Finansal kiralama işlemine konu iktisadi kıymeti kullanma hakkı ve sözleşmeden doğan borç, iktisadi kıymetin rayiç bedeli ya da sözleşmeye göre yapılacak kira ödemelerinin bugünkü değerinden düşük olanı ile değerlendirilir. İktisadi kıymet, aktife alınır ve karşılığında kiralayana borç kaydedilir. Kiracı tarafından aktifleştirilen iktisadi kıymet VUK'na göre amortismanına ve yeniden değerlemeye tabi tutulur. İktisadi kıymetle ilgili olarak amortisman ayrılma ve yeniden değerlendirme işlemleri sözleşmenin fesholması durumunda fesholma tarihinden itibaren kalan dönemler için yapılmaz.

Sözleşmeye göre yapılan kira ödemeleri, borç anapara ödemesi ve faiz gideri olarak ayrıştırılır ve bu işlem kira ödeme tarihlerinde kalan borç tutarına sabit bir dönemsel faiz oranının uygulanması ile yapılır. VUK'nun 285. Maddesine göre finansal kiralama borçları reeskonta tabi tutulmaz. (ResmîGazete, VUK Seri No:319, 2003)

1.8.4. Katma Değer Vergisi Ve Teşviklerden Yararlanma

4842 Sayılı Kanunun yayınlanma tarihinden itibaren uygulanan Finansal Kiralama Kanunu değiştirilmeden önceki 28. ve aynı Kanunun 31. Maddelerinde belirlenen Finansal Kiralama Kanununa göre yatırımlarda kiralayana, finansal kiralama konusu iktisadi kıymetlerle ilgili olarak bunların satın alınması durumunda uygulanan teşviklerden ve yatırımlarda yatırım indiriminden yararlanmaya devam etmeleri gerekmektedir ((ResmîGazete, VUK Seri No:319, 2003)

Finansal kiralama şirketlerine yapılan makine – teçhizat teslimlerinde uygulanacak KDV istisnasının şartları bulunmaktadır. Bu şartlar; yatırım teşvik belgesine bağlanan ve finansal kiralama ile yapılacak yatırımlarda, finansal kiralama şirketi adına yatırımcıya ait olan teşvik belgesinin eki

TMS 17 Kapsamında Finansal Kiralama İşlemlerinin Raporlanması

durumunda olan, teşvik belgesine sağlanmış olan destek unsurlarının tamamından yararlanılmasına olanak sağlayan teşvik belgesi düzenlenmektedir. Bu belge ile finansal kiralama şirketlerine yapılacak olan makine ve teçhizat teslimleri KDV Kanunu'nun 13/d maddesi gereğince vergiden istisna olmaktadır. Finansal kiralama şirketinin kiracının kullanması için bıraktığı makine – teçhizat ise “teslim” niteliği taşımadığından KDV'ye tabi tutulmaktadır. Finansal kiralama şirketi ile kiracının yapmış olduğu sözleşme ile belirlenen süre sonunda makine – teçhizat kiracının mülkiyetine geçmezse ve teşvik belgesinde belirlendiği şekilde gerçekleşmezse finansal kiralama şirketine yapılan teslimat aşamasında alınmayan vergi tutarları KDV Kanunu'nun 13/d maddesine göre kiracıdan vergi ziyai cezasının uygulanması sonucu gecikme faizi ile tahsili gerçekleştirilecektir. (Yıldırım, 2007:165)

1.9.6361 Sayılı Finansal Kiralama Kanunu'nun Getirdiği Yenilikler

6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu 28496 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak 13.12.2012 tarihinde yürürlüğe girdi. Yeni kanun gereğince taraflar sözleşmenin süresini serbestçe belirleyebileceklerdir. Henüz imal edilmemiş veya kiracıya teslim edilmemiş olsa dahi sözleşme tarihinden başlamak üzere kira bedelleri tahsil edilmeye başlanabilecektir. Malın teslim süresi taraflarca aksi kararlaştırılmadığı takdirde sözleşme tarihinden itibaren 2 yıl ile sınırlanmıştır. Finansal kiralama sözleşmelerinin noterde düzenleme şeklinde yapılması zorunluluğu kaldırmıştır. Sözleşmelerin yazılı şekilde yapılması yeterli olacak, sözleşmeler Finansal Kiralama Şirketleri Birliği tarafından tescil edilecektir. (ResmiGazete, 2012)

Tapulama Kanunu gereği gayrimenkul leasing sözleşmelerinin noterde düzenleme şeklinde yapılmaya devam edilecektir. Kendilerine mahsus özel sicili bulunan taşınır mallara (otomobil gibi) ilişkin sözleşmeler bu malların kayıtlı oldukları sicile tescil ve şerh edilecektir.

Finansal kiralama şirketlerinin faaliyet kiralaması (operasyonel kiralama) yapabilmeleri sağlandı. Bu işlem türü ile, finansal kiralamadan farklı olarak işletmelerin kısa vadeli makine ve ekipman ihtiyaçlarına yönelik tedarik hizmeti verilebilecek. Özellikle KOBİ'lerin proje bazlı faaliyet gösteren alt yüklenici işletme niteliğindeki işletmeler aldıkları projeye özel makineleri kiralayıp, proje tamamlandığında makineyi iade edebileceklerdir.

Satıp geri kiralama işlemleri yapılabilir. İşletme sermayesi açığı olan şirketler aktiflerindeki bina ve makineleri leasing şirketine satıp, satış bedelini peşin olarak leasing şirketinden tahsil etmek suretiyle bilançolarını likit hale getirip, ortaya çıkan bu fonu işlerine kanalize edebileceklerdir. Leasing şirketine geri ödemeleri ise uzun vadeye yayılmış finansal kira bedelleri şeklinde ödeyebileceklerdir.

Bilgisayar yazılımlarının çoğaltılmış nüshaları leasing'e konu olabilecek. Özellikle tasarım işleriyle uğraşan işletmeler oldukça yüksek bedelli paket programlar kullanmaktadırlar. Maddi

olmayan değer niteliğinde olmaları nedeniyle mevcut 3226 sayılı Kanun bu programların leasing'e konu edilmelerine izin vermemekteydi.

Asli niteliğini koruyan her mal bağımsız olarak leasing'e konu edilebilecek. Kanundaki düzenleme ile eklenti ve bütünleyici parçalar da leasing'e konu olabilecektir. Bu düzenleme pek çok işletmeye küçük paketler halinde yaygın şekilde finansman sağlanmasına olanak sağlayacaktır.

2. UYGULAMA

2.1. Finansal Kiralama – Kiracı İçin Muhasebeleştirme (Yücel, Sarıoğlu, Altıntaş, & Altıntaş, 2011:82)

Fener Şirketi, kiracı sıfatıyla, 1 Ocak 2015 tarihinde bir adet paketleme makinesi için ilgili olarak Bahçe Şirketi (kiraya veren) ile bir kiralama sözleşmesi imzalamıştır. Kiracı tarafından iptal edilemeyen ve 4 yıllık bir süreyi kapsayan bu sözleşmeye göre, her biri 125.000 TL tutarındaki yıllık kira ödemeleri, her takvim yılının sonunda yapılacaktır. Fener Şirketi yetkilileri söz konusu varlığın tahmini ekonomik ömrünü 5 yıl olarak belirlemişlerdir. Sözleşme süresi sona erdiğinde Fener Şirketi, 8.388,95 TL daha ödeyerek söz konusu varlığın yasal mülkiyetini devralabilecektir. Şirket yetkililerine göre söz konusu satın alma opsiyonunun kullanılması yüksek bir olasılıktır. Kiralama sözleşmesine göre ilgili kira ödemelerinin bugünkü değeri, sözleşmede belirtilen kira ödemelerinin %12 faiz oranı ile iskonto edilmesi suretiyle, 385.000 TL olarak belirtilmiştir. Sözleşmenin yukarıda belirtilen şartlarına göre oluşturulan ödeme planı aşağıdaki gibidir:

Tablo Finansal Kiralama Borcu İtfa Tablosu

Yıl	D.B. Anapara Borcu	Yıllık Kira Ödemeleri	Dönem Faizi	Anapara Ödemeleri	D.S. Anapara Borcu
1	385.000,00	125.000,00	46.200,00	78.800,00	306.200,00
2	306.200,00	125.000,00	36.744,00	88.256,00	217.944,00
3	217.944,00	125.000,00	26.153,28	98.846,72	119.097,28
4	119.097,28	133.388,95	14.291,67	119.097,28	0,00
Toplam		508.388,95	123.388,95	385.000,00	

Yukarıdaki tabloda da görüldüğü üzere gelecekte kira sözleşmesine bağlı yapılacak ödemelerin bugünkü değeri 385.000 TL olarak hesaplanmaktadır. Kiralama sözleşmesinin başlangıcında Fener Şirketi tarafından yapılan bir piyasa araştırması sonucu, aynı tip paketleme makineler için **geçerli satış fiyatının 350.000 TL** olduğu belirlenmiştir.

Fener Şirketinin söz konusu paketleme makinesi için imzaladığı kiralama sözleşmesinde belirtilen asgari kira ödemelerinin bugünkü değeri sözleşmede 385.000 TL olarak belirlenmiş

TMS 17 Kapsamında Finansal Kiralama İşlemlerinin Raporlanması

olmasına rağmen (%12 sözleşme faiz oranı ile), aynı tipte makinelerin sözleşme başlangıcı itibariyle Gerçeğe Uygun Değeri 350.000 TL olduğundan, kiracı, kiralanmış varlığı ilk muhasebeleştirme sırasında 350.000 TL üzerinden ölçerek muhasebeleştirmelidir. Buna göre asgari kira ödemelerini 350.000 TL ye indiren iskonto oranı, iç verim oranı yöntemi kullanılarak hesaplandığında yaklaşık %16,62 olarak bulunmaktadır. Bir başka deyişle Fener Şirketi'nin söz konusu kiralama sözleşmesine girmekle gerçekte katlandığı faiz oranı %16,62 dir. Buna göre finansal kiralama itfa tablosu bu faiz oranı üzerinden aşağıdaki şekilde yeniden hazırlanmıştır.

Yıl	D.B. Anapara Borcu	Yıllık Kira Ödemeleri	Dönem Faizi	Anapara Ödemeleri	D.S. Anapara Borcu
1	385.000,00	125.000,00	58.181,54	66.818,46	283.181,54
2	283.181,54	125.000,00	47.074,11	77.925,89	205.255,65
3	205.255,65	125.000,00	34.120,26	90.879,74	114.375,90
4	114.375,90	133.388,95	19.013,05	114.375,90	0,00
Toplam		508.388,95	158.388,95	350.000,00	

İstenen:

a) Kiracı için söz konusu kiralama sözleşmesi ile ilgili kiralama süresi başlangıcında yapılacak günlük defter kaydını gösteriniz.

b) Fener Şirketinin 31/12/2015 ve 31/12/2016 tarihinde kiralama sözleşmesi ile ilgili yapması gerekli günlük defter kayıtlarını gösteriniz. (Yücel, Sarıoğlu, Altıntaş, & Altıntaş, 2011:81)

Çözüm: İlk muhasebeleştirme

----- 01.01.2015 -----	
KİRALANMIŞ MAKİNELER (MDV)	350.000,00
ERTELENMİŞ FİN. KİR. BORÇLANMA MALİYETLERİ	158.388,95
FİNANSAL KİRALAMA BORÇLARI	508.388,95
----- / -----	

Ülkemizde 2003 yılında yapılan yasal düzenlemeden bu yana kiracı sıfatı ile finansal kiralama sözleşmesine taraf olan işletmeler sözleşme konusu varlığı kendi finansal tablolarında maddi olmayan duran varlıklar altında sınıflandırarak raporlamaktadırlar. KOBİ TFRS finansal kiralama sözleşmesi kapsamında edinilen ekonomik değer fiziksel varlığı bulunması durumunda diğer maddi duran varlıklarla birlikte raporlanmasını öngörmektedir.

Finansal kiralama ile edinilen ilk edinme sırasında değeri, sözleşme süresince yapılacak ödemelerin sözleşmeye göre bugünkü değeri ile ilgili varlığın sözleşme günü GUD arasından düşük olanı olarak belirlenir.

Ülkemizde finansal kiralama sözleşmesine kiracı sıfatı ile girecek işletme önce satın almak istediği varlığın maliyeti ile ilgili piyasa araştırmasını yaparak tedarikçi seçimini tamamlamakta, daha sonra söz konusu alımın finansmanı için bir finansal kiralama şirketi ile anlaşmaktadır. Böyle bir durumda sözleşmede yazan kira ödemelerinin bugünkü değeri ile varlığın GUD arasında anlamlı bir fark bulunmayacağından, doğrudan sözleşmeye göre varlığın değerini ve gelecekte gerçekleşecek faiz giderlerini muhasebeleştirmek yerinde olur.

Buradaki örnek ise, ilgili makinenin başka bir yerden finansal kiralama sözleşmesine girilmeden alınması durumunda, finansal kiralama sözleşmesinde faiz bedelleri dışında kalan tutardan daha düşük bir bedelle edinileceğini öngörmektedir. Böyle bir anlaşma kiracı (alıcı) tarafından, ancak sözleşme faiz oranının, alternatif borçlanma araçlarının faiz oranlarından daha cazip olarak tanımlanması ile kabul edilir. Satıcı (kiraya veren) genellikle cazip bir faiz oranı önerirken piyasa faizleri dikkate alındığında kendi aleyhine oluşacak farkı, ilgili varlığın sözleşmede yazılı vade farksız satış bedelini artırarak telafi eder. Sonuçta gerçekte alıcının (kiracı) katlandığı faiz oranı, sözleşmede yazandan fazla olmaktadır.

a) Birinci yılsonunda geri ödeme (kira ödemesi) ve faiz kaydı:

----- 31.12.2015 -----	
FİNANSAL KİRALAMA BORÇLARI	125.000,00
BANKALAR	125.000
----- 31.12.2015 -----	
FAİZ GİDERİ	58.181,54
ERTELENMİŞ FİN.KİR.	
BORÇLANMA MALİYETLERİ	58.181,54
----- / -----	

Birinci yıl sonunda amortisman kaydı:

----- 31.12.2015 -----	
AMORTİSMAN GİDERLERİ HESABI *	70.000
BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR	70.000
----- / -----	

*350.000 X %20 = 70.000 TL

İkinci yıl sonunda geri ödeme (kira ödemesi) ve faiz kaydı:

----- 31.12.2016 -----	
FİNANSAL KİRALAMA BORÇLARI	125.000
BANKALAR	125.000
----- .../.../... -----	

TMS 17 Kapsamında Finansal Kiralama İşlemlerinin Raporlanması

----- 31.12.2016 -----
FAİZ GİDERİ 47.074,11

ERTELENMİŞ FİN.KİR.

BORÇLANMA MALİYETLERİ 47.074,11

----- / -----

İkinci yıl sonunda amortisman kaydı:

----- 31.12.2016 -----

AMORTİSMAN GİDERLERİ HESABI * 70.000

BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR 70.000

----- / -----

*350.000 X %20 = 70.000 TL

2.2. Finansal Kiralama – Kiraya Veren İçin Muhasebeleştirme (Yücel, Sarıoğlu, Altıntaş,
& Altıntaş, 2011:85)

Yukarıdaki örnekte verilen finansal kiralama sözleşmesinin geçerli olduğu varsayınız. Kiraya veren Bahçe İşletmesi, sözleşmeye konu varlığı 230.000 TL mâl etmiştir. Bahçe İşletmesi ürettiği paketlenme makinelerini finansal kiralama sözleşmesi düzenleyerek sattığı gibi, peşin satışta yapmaktadır. İşletmenin söz konusu paketlenme makinesi için belirlediği peşin satış fiyatı 350.000 TL dir. Şirket bir pazarlama aracı olarak finansal kiralama sözleşmesinde piyasa faizlerine oranla daha düşük bir faiz oranı belirtmekte, ancak söz konusu farklılıktan doğan kaybını sözleşme bedelini peşin satış fiyatından daha yüksek belirleyerek telafi etmektedir. Bu örnekte söz konusu bedel 385.000 TL olarak belirlenmiştir.

İstenen:

a) Bahçe Şirketi için söz konusu kiralama sözleşmesi ile ilgili kiralama süresi başlangıcında yapılacak günlük defter kaydını gösteriniz.

b) Bahçe Şirketinin 31/12/2015 ve 31/12/2016 tarihinde kiralama sözleşmesi ile ilgili yapması gerekli günlük defter kayıtlarını gösteriniz.

a) İlk muhasebeleştirme:

----- 01.01.2015 -----

FİNANSAL KİRALAMA ALACAKLARI 508.388,95

SATIŞLAR 350.000,00

ERTELENMİŞ FİN.KİR. FAİZ GELİRLERİ 158.388,95

----- 01.01.2015 -----

SATILAN MAMUL MALİYETİ 230.000,00

MAMUL STOKU HESABI 230.000,00

----- / -----

b) Birinci yıl sonunda anapara tahsilatı ve faiz kaydı:

----- 31.12.2015 -----	
BANKALAR	125.000,00
FİNANSAL KİRALAMA ALACAKLARI	125.000,00
----- 31.12.2015 -----	
ERTELENMİŞ FİN.KİR.FAİZ GELİRLERİ	58.181,54
FAİZ GELİRİ	58.181,54
----- / -----	

c) İkinci yıl sonunda anapara tahsilatı ve faiz kaydı:

----- 31.12.2016 -----	
BANKALAR	125.000,00
FİNANSAL KİRALAMA ALACAKLARI	125.000,00
----- 31.12.2016 -----	
ERTELENMİŞ FİN.KİR.FAİZ GELİRLERİ	47.074,11
FAİZ GELİRİ	47.074,11
----- / -----	

2.3. Finansal Kiralama – Makine Kiralama Örneği (Gökçen, Ataman, & Çakıcı, 2011:259)

İşletme 01.11.2009 tarihinde 50.000 TL bedelle bir iş makinesi satın almıştır. İş makinesinin ekonomik ömrü 10 yıldır. İşletme satın aldığı bu iş makinesini aylığı 1.500 TL den 4 aylığına B şirketi'ne kiraya vermiştir. Kiralayan ve kiracı işletmeler açısından muhasebe kayıtlarını düzenleyiniz.

Çözüm: Kiralayan İşletmenin Muhasebe Kayıtları:

----- 01.11.2009 -----	
TESİS MAKİNE CİHAZALAR	50.000,00
SATICILAR	50.000,00
----- .../.../... -----	
----- 30.11.2009 -----	
BANKALAR	1.500,00
FAAL. İLG. DİĞ. OLAĞAN GELİRLER	1.500,00
----- 31/12/2009 -----	
GENEL YÖNETİM GİDERİ	2.000,00
BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR	2.000,00
----- .../.../... -----	

TMS 17 Kapsamında Finansal Kiralama İşlemlerinin Raporlanması

Kiracı İşletmenin Muhasebe Kayıtları

-----30/11/2009-----	
GENEL ÜRETİM GİDERLERİ	1.500,00
BANKALAR	1.500,00
-----31.12.2009-----	
GENEL ÜRETİM GİDERLERİ	1.500,00
BANKALAR	1.500,00
-----.../.../...-----	

Kaynakça

- Ceylan, A., & Korkmaz, T. (2014). *Finansal Teknikler*. Bursa: Ekin Yayınevi.
- DPT. (2007). *Finansal Hizmetler Özel İhtisas Komisyonu Raporu, DPT: 2543- ÖİK :559*. Ankara: Devlet Planlama Teşkilatı.
- Gökçen, G., Ataman, B., & Çakıcı, C. (2011). *Türkiye Finansal Raporlama Standartları Uygulamaları*. İstanbul: Türkmen Kitabevi.
- Gönen, S., & Akça, N. (2014). Finansal Kiralama İşlemlerinin TMS 17 Kiralama İşlemleri Standardı ve Vergi Usul Kanunu Açısından Muhasebeleştirilmesi. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*(64), 71-94.
- Karabulut, R. (1995). Assessment of Leasing Practice in Turkey. (*Yayımlanmamış Doktora Tezi*). University of Bradford.
- KGK. (2014, 11 12). TMS 17 Kiralama İşlemleri. Ankara.
- Köksal, A., & Beller, B. (2013). Finansal Kiralama İşlemlerinin TMS 17, Vergi Mevzuatı, BDDK Tebliği Açısından İncelenmesi ve Muhasebe Uygulamaları. *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 6(2), 150-171.
- Kurtaran, A., & Günay, B. (2013). Türkiye'de Leasing ve Leasing Şirketlerinin Etkinliklerinin VZA Yönetimi İle Ölçülmesi. *17. Finans Sempozyumu*. Muğla.
- Otlu, F. (2015). Muhasebe Standartları Doktora Ders Notları. 137-141. Malatya: İnönü Üniversitesi.
- ResmiGazete. (2003, 07 01). VUK Seri No:319. *Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği*.
- ResmiGazete. (2012, 12 13). 28496 Sayılı Resmi Gazete. *Finansal Kiralama, Faktöring ve Finansman*. T.C. Başbakanlık.

- Süer, S. (2007). Uluslararası Piyasalarda Alternatif Finansman Kaynakları Açısından Özel Sektör Tahvil Fiyatlaması; Uygulama. (*Yayımlanmamış Doktora Tezi*). İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Toroslu, M. (1999). *Uygulamalı Dış Ticaret İşlemleri ve Muhasebesi* (2. Baskı b.). İstanbul.
- Usta, Ö. (2008). *İşletme Finansı ve Finansal Yönetim*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- VUK. (2003, 07 01). VUK. (G. İ. Başkanlığı, Dü.) 05 03, 2018 tarihinde VUK Genel Tebliği: <http://www.gib.gov.tr/node/87375> adresinden alındı
- www.muhasabe.dersleri.com. (2018). 05 01, 2018 tarihinde Muhasebe Dersleri: <http://www.muhasabedersleri.com/dis-ticaret/leasing-2.html> adresinden alındı
- Yalçın, K., & Vd. (2008). *Finansal Teknikler ve Türev Araçlar*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Yıldırım, H. (2007). Finansal Kiralama Şirketlerine Yapılan Makine-Teçhizat Teslimlerinde Katma Değer Vergisi İstisnası. *Mali Çözüm Dergisi*(83), 165-170.
- Yücel, G., Sarıoğlu, K., Altıntaş, T., & Altıntaş, N. (2011). *TMS ve KOBİ TFRS UYGULAMALAR Örnekler, Vak'alar*. İstanbul: TÜRMOB.